

Täysistunto

Keskiviikko 6.11.2019 klo 14.01—19.16

13. Hallituksen esitys eduskunnalle Digi- ja väestötietoviraston toimialaa koskevien lakien muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 10/2019 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 3/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 3/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Hallintovaliokunnan puheenjohtaja edustaja Purra.

Keskustelu

16.19 **Riikka Purra ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunta on helmikuussa 2019 hyväksynyt lainsäädännön, joka mahdollistaa nykyisten Väestörekisterikeskuksen, maistraattien ja Itä-Suomen aluehallintovirastossa toimivan maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikön tehtävien yhdistämisen uudeksi kokonaisuudeksi perustettavaan Digi- ja väestötietovirastoon. Muutokset tulevat voimaan vuoden 2020 alussa, jolloin uusi virasto myös aloittaa toimintansa.

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi mainitusta organisaatiouudistuksesta johtuvat pääosin tekniset muutokset niihin lakeihin, joissa säädetään yhdistettävien viranomaisten tehtävistä, virastojen välisestä toimivallanjaosta tai joissa muutoin viitataan näihin toimijoihin. Lisäksi ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomia alueellisia toimivaltasäännöksiä, koska Digi- ja väestötietoviraston toimialue on valtakunnallinen.

Digi- ja väestötietoviraston toimialue kattaa myös Ahvenanmaan maakunnan, jossa maistraateille säädettyjä tehtäviä, kuten holhousviranomaisen tehtävät, avioliittoon vihkimiset ja julkisen notaarin tehtävät, hoitaa Ahvenanmaan valtionvirasto. Ahvenanmaan valtionviraston rooli ja toimivalta säilyvät muutoksen yhteydessä ennallaan.

Hallituksen esitykseen sisältyy saamen kielilain muutos, jolla kielilain soveltamisala laajennetaan koskemaan koko valtakunnallista Digi- ja väestötietovirastoa. Muutos parantaa saamelaisten kielellisiä oikeuksia. Valiokunta pitää tärkeänä, että muutoksen toteuttamiseen varataan riittävät resurssit.

Ehdotetulla lainsäädännöllä keskitetään maistraattien, Väestörekisterikeskuksen ja Ahvenanmaan valtionviraston ylläpitämiä henkilörekistereitä koskeva sääntely väestötietojärjestelmää lukuun ottamatta uuteen lakiin Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä. Mainitut viranomaiset ylläpitävät nykyisin yhteensä kuutta lakisäätteistä rekisteriä, joista säädetään eri laeissa. Valiokunta pitää sääntelyn yhdistämistä ehdotetulla tavalla perusteltuna, koska sillä lisätään tietojenkäsittelyn yhdenmukaisuutta ja selkeytetään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2019 vp

sääntelyä. Muutoksilla myös päivitetään henkilörekistereitä koskeva sääntely uudistuneen tietosuojalainsäädännön mukaiseksi.

Maistraateilla on nykyisin 36 ja Väestörekisterikeskuksella 3 toimipaikkaa tai työskentelypistettä eri puolilla Suomea. Muutoksella ei valiokunnan saaman selvityksen perusteella ole välittömiä vaikutuksia yhdistyvien toimintojen nykyisten toimipisteiden määrään ja sijaintiin. Valtioneuvoston asetuksella säädettävän toimipaikkaverkoston ulkopuolelle jäävät paikkakunnat, joilla virastolla on toimintaa, on tarkoitus sisällyttää viraston toimipisteiksi viraston työjärjestyksellä.

Hallintovaliokunta on tähdentänyt, että lisääntyvästä sähköisestä asioinnista huolimatta osa viraston tehtävistä ja palveluista edellyttää luonteensa vuoksi käyntiasiointia. Tällaista henkilökohtaista asiointia edellyttäviä palveluja ovat esimerkiksi siviilivihkimiset, julkisen notaarin todistuspalvelut, ulkomaalaisten rekisteröinti ja kaupanvahvistukset. Kaikilla ei myöskään ole tietotekniikkaa käytössään tai kykyä käyttää sitä. Valiokunta painottaa, että virastojen palvelujen saatavuus tulee varmistaa niin, että käyntiasiointia vaativat palvelut ovat kohtuullisen matkustusajan päässä. Tämän vuoksi on tärkeää, että myös uuden viraston toimipaikkaverkosto on riittävän kattava.

Hallintovaliokunta pitää välttämättömänä, että Digi- ja väestötietoviraston palvelut ovat kattavasti saatavilla koko Suomessa. Valiokunta ehdottaa palvelujen saatavuuden varmistamiseksi eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaa: ”Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan Digi- ja väestötietoviraston laadukkaiden palvelujen saatavuuden turvaamisesta koko maassa ottaen huomioon muun muassa käyntiasioinnin tarpeet, tietoteknisen laitteiston tai käyttäjäosaamisen puutteet osalla väestöä, ikääntymisestä ja sairauksista johtuva viranomaisasioinnin vaatiman toimintakyvyn aleneminen sekä kielellisten palvelujen saatavuuden tarpeet molemmilla kansalliskielillä ja saamen kielellä.”

Valiokunta tähdentää, että Digi- ja väestötietoviraston tehtäväkohtaista lainsäädäntöä tulee jatkossa tarkastella huolellisesti ja tarvittaessa muuttaa niin, ettei lainsäädännöllä tarpeettomasti estetä viraston toiminnan ja palvelujen kehittämistä digitalisaation keinoin. Valiokunta toteaa kuitenkin, että tällaiset muutokset on hyvän lainvalmistelutavan vuoksi perusteltua arvioida erikseen.

Valiokunta pitää myönteisenä, että valtiovarainministeriössä arvioidaan parhaillaan, miten uuden viraston toiminnassa hyödynnetään maistraatin tunnettuutta perinteisenä instituutiona. Valiokunnan käsityksen mukaan maistraatti-brändiä voidaan ja sitä tulee hyödyntää ainakin osin uuden viraston palveluissa ja viestinnässä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä pääosin muuttamattomina mutta ehdottaa eräitä lakitekniisiä muutoksia viiteen lakiehdotukseen sekä kahden uuden lakiehdotuksen hyväksymistä aiemmin hyväksytyjen lakimuutosten huomioonottamiseksi. Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

16.25 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Kuluvan syksyn aikana on käyty vään- töä maistraattien palvelu- ja toimipaikkaverkostosta tilanteesta, jossa nykyisen Väestörekisterikeskuksen ja maistraatin toiminnot yhdistetään uuteen Digi- ja väestötietovirastoon 1.1.2020 alkaen. Maistraattien toimipisteitä eri puolilla Suomea on tällä hetkellä yhteensä 38. Valtiovarainministeriön virkamiesesitykseen oli kuitenkin kirjattu, että niistä vain 18 toimipaikan jatkuminen olisi kirjattu valtioneuvoston asetukseen. Loppujen 20 toimipaikan osalta päätösvalta niiden kohtalosta olisi ollut uuden viraston omassa päätösvallassa ilman, että niihin olisi voitu poliittisesti vaikuttaa. Eli suomeksi sanottuna valtioneuvoston

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2019 vp

asetuksessa toimipisteet olisivat olleet turvassa vain 18 kaupungissa. Loppujen kohdalla oli ilmeinen riski niiden lakkauttamisesta virkamiespäätöksenä. Tämä olisi tarkoittanut jälleen lisää palvelujen keskittämistä.

Me keskustapuolueena haluamme turvata laadukkaat palvelut joka puolella maata. Tästä syystä esityksestämme mietintöön lisättiinkin lause: ”Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan Digi- ja väestötietoviraston laadukkaiden palveluiden saatavuuden turvaamisesta koko maassa ottaen huomioon muun muassa käyntiasioinnin tarpeet, tietoteknisen laitteiston tai käyttäjäosaamisen puutteet osalla väestöä, ikääntymisestä tai sairauksista johtuva viranomaisasioinnin vaatiman toimintakyvyn aleneminen sekä kielellisten palveluiden saatavuuden tarpeet molemmilla kansalliskielillä ja saamen kielellä.” Kuten jo äsken todettiin, valiokuntamme oli tästä täysin yksimielinen.

On kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta erittäin tärkeää, että kaikkialla Suomessa on palveluja kohtalaisen etäisyyden päässä myös jatkossa. Mielestäni kaikista tai ainakin suurimmasta osasta toimipaikkaverkostoihin liittyvistä päätöksistä olisi jatkossa järkevää päättää valtioneuvoston asetuksissa koko hallituksen yhteisellä päätöksellä.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluan sanoa, että Digi- ja väestötietoviraston nimeksi kannattaisi laittaa edelleen maistraatti. Kömpelöt sanahirviöt eivät ole omiaan lähentämään kansalaisia ja valtionhallintoa. Vai miltä tuntuisi mennä vaikka naimisiin paikassa, jonka nimi on rennosti Digi- ja väestötietovirasto?

16.28 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Haluan omalta osaltani kiittää valiokuntaa siitä, että se, aivan kuten juuri kuulumme edustajan kautta, edellyttää hallituksen huolehtivan maistraattipalveluiden eli Digi- ja väestötietoviraston palvelujen saatavuuden turvaamisesta koko maassa. Nyt maistraattipalveluita tulee jatkossakin olemaan saatavilla myös seutukaupungeissa ja maaseudulla.

Erityisen merkittävä on myös valiokunnan kannanotto siitä, että on otettava huomioon se, että kaikki eivät voi asioida diginä verkossa vaan tarvitsemme myös henkilökohtaista käyntimahdollisuutta maistraatissa. Vaikka nykyään palveluita saa ja täytyykin saada hoitaa internetin kautta, on kuitenkin palveluja lähellä tarjoavien toimipaikkojen merkitys edelleen erittäin tärkeä. Kaikilla ei ole ensinnäkään osaamista tai toisaalta mahdollisuutta käyttää tietokonetta, eikä henkilökohtaista neuvontaa pysty aina korvaamaan myöskään puhelinpalvelulla. Laaja toimipaikkaverkosto ja sen turvaaminen palvelevat asukkaita, mutta on huomioitava myös se, että se myös työllistää alueella, kun valtion paikallishallinnon tiheä palveluverkosto on läsnä alueella, ja se antaa myös sille alueelle viestin, että valtionhallinto on läsnä ja että meistä halutaan pitää huolta. Nämä ovat juuri sitä pienestä ihmisestä huolehtimista, jota me tässä maassa kaikkialla tarvitsemme.

16.30 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on siis hallituksen esitys, joka sisältää lainsäädäntömuutoksia, jotka koskevat Väestökierikeskukseen, maistraattiin ja Itä-Suomen aluehallintovirastoon liittyviä asioita. Tämä varsinainen paketti hyväksyttiin jo viime kaudella, ja nyt sitten on tarkentava hallituksen esitys. Hallintovaliokunnassa tätä olemme käsitelleet, ja kuten meidän puheenjohtajamme, edustaja Purra, tässä äsken toi esiin valiokunnan kantaa, joka yksimielisesti siellä hyväksyttiin, niin on tietenkin tärkeää, että tämä hallituksen esitys parantaa näitten sähköisten palvelujen saatavuutta ja myöskin yhdenmukaistaa käytäntöjä ja prosesseja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2019 vp

Keskustelimme valiokunnassa aika paljon myöskin maistraateista ja Digi- ja väestötietoviraston nimestä. Mutta kun sitä käsiteltiin ja siitä keskusteltiin myöskin jo viime kaudella, todettiin, että ei se mikään paras mahdollinen ole, mutta kun taustalla on myöskin nimikilpailua ja niin edelleen, niin tällä nyt kuitenkin mennään. Valiokunta kuitenkin toi tässä mietinnössään esiin tähän nimeen liittyen sen, että me pidämme myönteisenä, että valtiovarainministeriössä parhaillaan arvioidaan, miten uuden viraston toiminnassa voitaisiin hyödyntää jatkossakin maistraatin tunnettuutta perinteisenä instituutiona. Valiokunnan käsityksen mukaan tätä maistraatti-nimeä voidaan ja tuleekin hyödyntää ainakin osin uuden viraston palveluissa ja asiakasviestinnässä.

Yksi asia myöskin, mistä valiokunta keskusteli aika paljon, oli nämä erilaiset ikäraajat, jotka liittyvät digiasioihin tai sähköisiin palveluihin ja erityisesti siihen, minkä ikäiset lapset ja nuoret pystyvät käyttämään sähköisiä palveluita ja minkä ikäisten lasten ja nuorten vanhemmat ja huoltajat myöskin pystyvät sitten näkemään lapseen liittyviä asioita. Ja valiokunta haluaa kiinnittää huomiota ”lainsäädännön kehittämisen näkökulmasta myös alakäisen lapsen ja tämän huoltajan asiointiin erilaisissa digitaalisissa kanavissa, joissa käytetään palvelusta riippuen erilaisia ikärajoja”. ”Tietosuoja-asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyn perustuessa suostumukseen ja kun kyseessä on tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen suoraan lapselle, niin lapsen henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos lapsi on vähintään 16-vuotias.” Jäsenvaltiot voivat säätää tätä tarkoitusta koskevasta alemmasta ikärajasta, ja kun viime kaudella tehtiin tätä tietosuoja-asetusta, niin silloin käytiin aika suurta keskustelua, onko se 13, 14 vai 15, ja päädyttiin sitten tähän 13 vuoteen. Ja valiokunta on silloin sen tietosuojalain säätämisen yhteydessä todennut, että ikärajojen asettaminen sinänsä on jo lähtökohtaisesti varsin haastavaa lasten ja nuorten yksilöllisen kehittymisen kannalta. Tärkeänä nähdään, että lapsen huoltajan tiedonsaanti turvataan asianmukaisesti, mutta sitten myöskin lapsen ja nuoren oikeus hyödyntää tietoyhteiskunnan palveluita ja osallistua digitaaliseen kulttuuriin ja sähköisten palveluiden käyttämiseen pitää tietenkin mahdollistaa eikä sitä voi tarpeettomasti rajata.

Arvoisa puhemies! Mitä sitten tulee tähän keskusteluun meidän valiokunnan yksimielisesti hyväksymästä lausumaehdotuksesta, niin koska tässä kokonaisuus tulee valtakunnalliseksi ja nyt sitten tulevaisuudessa Digi- ja väestötietovirastossa voidaan alueellisten palveluiden painetta myöskin jakaa sillä tavalla, että jos jollain toisella alueella on paljon palveluita tarvitsevia ja toisessa osassa ei taas sitten sillä hetkellä ole, niin — tähän mahdollistaa sen — palveluita pystytään myöskin paikasta ja ajasta riippumatta tarjoamaan ja käyttämään, niin valiokunta näki tarpeelliseksi tämän saatavuuden varmistamiseksi esittää lausumaa eduskunnalle: ”Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan Digi- ja väestötietoviraston laadukkaiden palvelujen saatavuuden turvaamisesta koko maassa ottaen huomioon muun muassa käyntiasioinnin tarpeet, tietoteknisen laitteiston tai käyttäjäosaamisen puutteet osalla väestöä, ikääntymisestä ja sairauksista johtuva viranomaisasioinnin vaatiman toimintakyvyn aleneminen sekä kielellisten palvelujen saatavuuden tarpeet monilla kansalliskielillä ja saamen kielellä.”

Arvoisa puhemies! Vaikka edustaja Huttunen tuossa toi äsken puheensa alkupuolella esiin, että on koko syksyn ollut vääntöä näistä maistraattien toimipaikoista, niin täytyy sanoa, että valiokunnassa ei ole ollut kyllä minkäänlaista vääntöä liittyen tähän asiaan. Me olemme kaikki olleet tässä asiassa täysin yksimielisiä. Pyysimme asetuseronnosta valtiovarainministeriöstä ja yksimielisesti keskustelimme tästä palveluiden saatavuudesta ja yksimielisesti totesimme, että olisiko tässä lausuman paikka, ja sekin hyväksyttiin yksimielisesti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2019 vp

sesti. Että en valiokunnan varapuheenjohtajana mitenkään tunnistanut tätä edustaja Huttusen ”koko syksyn ajan ollutta väentöä”.

16.36 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Olin viime vaalikaudella vastuuministeri, joka esitteli täällä salissa lain, joka hyväksyttiin helmikuussa 2019, jossa siis tosiaankin maistraatit ja Väestörekisterikeskus laitettiin yhteen.

Ensinnäkin totean tästä nimiasiaista, että aina silloin, kun laitetaan uusia kokonaisuuksia yhteen, on vaikea löytää hyvää ytimekästä suomenkielistä nimeä, niistä helpolla tulee sanahirviöitä. Tätäkin valmistelimme muun muassa niin, että pyysimme Kotukselta eli Kotimaisten kielten keskukselta tästä lausuntoa, mutta ei sieltäkään kovin yksinkertaisia nimiehdotuksia tullut, ja tämä sitten ministeriössä muotoiltiin Digi- ja väestötietovirastoksi. Jaan sen käsityksen, mitä täällä puheenvuoroissa on tullut, siitä, että maistraatti on nimenä tämmöinen historiallinen ja perinteinen nimi, enkä pitäisi ollenkaan huonona, jos sitä jatkossa, kun nämä nyt todellakin yhdistyvät, voitaisiin käyttää myös tavallaan "aputoimini-menä" osoittamaan, missä näitä maistraattien palveluksia kaiken kaikkiaan on.

Olen iloinen siitä, että valiokunta on tehnyt tämän yksimielisen lausuman, jossa kerrotaan minun mielestäni hyvällä tavalla, että halutaan turvata koko laajassa Suomessa valtionhallinnon palveluita eli tässä kohtaa erityisesti maistraatteja. Kiinnitin huomiota myös tähän edustaja Talvitien esille ottamaan asiaan siitä, mitenkä tämä uusi virasto on valtakunnallinen. Se antaa sillä tavalla tietysti mahdollisuuksia, että jos jossain päin maistraatin toimipaikassa on ruuhkaa, niin sinne voidaan antaa myös apua näissä asioissa. Se on hyvä asia, mutta se ei sulje pois laisinkaan sitä, etteikö meillä pitäisi olla kohtuullisen tiheä toimipaikkaverkko näissä asioissa, ja sen takia pidän hyvänä, että tämä lausuma todellakin on tähän laitettu.

Sitten haluan todeta yleisemmällä tasolla sen, että kun me tiedämme, että itse asiassa jo pidemmän aikaa on meidän valtionhallinnon verkostoa paikallisesti tai alueellisesti pienennetty, niin ymmärrän erittäin hyvin, että kansalaisten luottamus sekä valtioon että myös poliittiseen päätöksentekoon horjuu tällaisten päätösten myötä eli tulee kokemus siitä, että palvelut karkaavat yhä etemmäksi. Kaikilla ei tosiaankaan ole mahdollisuutta niitä hoitaa digin kautta, ja sen takia on tärkeätä, että on myös fyysistä asiointia.

Itse asiassa tämä kehitys, missä nytten ollaan, on tapahtunut useiden oikeastaan vuosikymmenten ja useiden hallitusten aikana. Viime vaalikaudella alueellistamisen koordinaatiotyöryhmä teki selvityksen valtionhallinnon paikallistoimipisteiden kehityksestä useamman hallituskauden ajalta. Se kertoi karusti sen, että niitä toimipaikkoja ei ole vähennetty yleensä koskaan maakuntakeskuksista, kaupungeista vaan toimipaikkojen vähentäminen on yleensä tapahtunut maakuntien toiseksi, kolmanneksi ja neljänneksi suurimmista kaupungeista tai seutukeskuksista. Sen me kaikki tiedämme täällä kansanedustajina, että tästä tulee erittäin paljon palautetta.

Sen haluan todeta, että vielä muutama kymmenen vuotta sitten aika monessa kohtaa laissa säädettiin siitä, missä ne toimipaikat on. Sitten menttiin yhä enemmän siihen, että ruvettiin säätämään valtioneuvoston asetuksissa, ja sitten menttiin myös siihen, että on ministeriöitten asetuksia, ja sitten edelleen, että on viraston omia työjärjestyksiä, joissa näistä toimipaikoista säädetään. Näissä edellisissä puheenvuoroissa on jo tullut esille, että tässä on tietynlainen ongelma. Minä otan esimerkin. On ihan mikä tahansa valtion virastoa koskeva päätös, niin me täällä säädämme lain, sitten me yleensä siinä lain säätämisen yhteydessä annamme asetuksenantovaltuutuksen ja emme välttämättä aina tiedä, mihinkä se johtaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2019 vp

Meillähän pitäisi täällä aina lain yhteydessä olla käsittelyssä sitä koskeva asetus, mistä me annamme sen asetuksenantovaltuuden. Aina näin ei ole. Pidän hyvänä sitä, että hallintovaliokunta on tässä kohtaa myös itse halunnut katsoa sitä asetusluonnosta, joka tehdään vasta sen lain hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

Tämä kehitys on mennyt siihen, että me kansanedustajina tavallaan kannamme kyllä sen poliittisen vastuun siitä, jos on etäännytetty ja laitettu alemmille säädöstasoille se toimipaikoista säätäminen. Eli käytännössä, jos se ei ole siellä valtioneuvoston asetuksessa, joka hyväksytään valtioneuvoston yleisistunnossa, sitten se voi olla siellä viraston työjärjestyksessä ja yksittäinen virkamies, yleensä sen viraston johtaja, päällikkö, voi tehdä sitten sen mukaisesti niitä toimipaikkaratkaisuja. Hän ei kyllä koskaan tule siitä julkisuudessa niin sanotusti takkiinsa ottamaan, vaan siitä ottaa takkiinsa edustaja Talvitie tai kuka aina milloinkin, kenen alueelle näitä päätöksiä tulee. Sen takia minusta on erittäin tärkeää ja toivoisin, että eduskunnan kaikissa valiokunnissa, koska tämä koskee kaikkia — hallintovaliokunnassa on totta kai paljon valtionhallintoon liittyvää päätöksentekoa, mutta monissa muissakin valiokunnissa on asioita, joissa käsitellään toimipisteverkkoja — edustajat ovat hereillä näissä kysymyksissä ja me ymmärrämme, mitä tarkoittaa se, kun annetaan asetuksenantovaltuus, ja sitten hallituksen piirissä entistä enemmän ymmärretään, kun tehdään valtioneuvoston asetuksia tai sitten tehdään ministeriöitten asetuksia, että siellä hyvin harkiten, hyvin vähäisesti annetaan toimipaikoista mahdollisuutta päättää työjärjestyksessä.

16.42 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Suuri kiitos kaikille edustajille, hallintovaliokunnan jäsenille asian kirkkaasta ja hyvästä esittelystä.

Valtion paikallishallintoon kuuluvat poliisilaitokset, maistraatit, ulosottovirastot, syyttäjävirastot, työ- ja elinkeinotoimistot, vero- ja oikeusaputoimistot, Tulli ja oikeusaputoimistot. Vaikka nykyisin palveluita saa ja asioita voi aina hoitaa internetin kautta, on palveluita lähellä tarjoavien toimipaikkojen merkitys edelleen tärkeä. Kaikilla ei ole välttämättä osaamista tai edes mahdollisuutta käyttää tietokonetta, eikä henkilökohtaista neuvontaa korvaa puhelinpalvelukaan. Paitsi että laaja toimipaikkaverkosto palvelee alueen asukkaita ja työllistää, niin valtion paikallishallinnon tiheä palveluverkosto myös antaa alueille viestin, että valtio on läsnä ja valtio välittää.

Toimipaikkaverkostosta päättämisessä on olemassa jonkinlainen valuvika, aivan kuten edustaja Vehviläinen ansiokkaasti totesi. Siis valtion paikallishallinnon toimipaikkaverkosto määrittää nykyisin joko valtioneuvoston asetuksessa, ministeriön asetuksessa tai viraston omana päätöksinä. Käytännössä siis vaikkapa sisäministerin päätöksillä on voitu sulkea poliisiasemia, oikeusministerin päätöksillä on voitu päättää uusi merkittävä viraston toimipaikka tai puheena olevassa tapauksessa viraston pääjohtaja olisi voinut sulkea toimipaikkoja. Siksi olisi järkevää, että kaikki toimipaikkaverkostot päätettäisiin jatkossa valtioneuvoston asetuksessa, siis koko hallituksen päätöksellä.

16.45 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Digitaalisten palveluiden kehittäminen on tärkeä asia, mutta on hyvä muistaa, että meillä on tälläkin hetkellä lähes miljoona kansalaista, jotka eivät voi, pysty tai osaa käyttää digitaalisia palveluita, ja siksi digitaalisten palveluiden kehittämisen rinnalla on pidettävä huolta myös puhelimitse ja kasvotusten annettavista palveluista ja myös niiden laadusta. Tämän varmistamiseksi tämä valiokunnan lausumaehdotus on erittäin kannatettavaa. Meillä on ollut välillä sellainen, miten sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2019 vp

noisin, digihypetyksen vaihe, jossa rinnakkaisten palvelujen kehittäminen on jäänyt liian vähäiseksi, kun on siirrytty näihin digipalveluihin suoraan. Samoin on erittäin tärkeää, että myös tämä palvelujen turvaaminen joka puolella Suomea on kirjattu tuohon lausumaan.

Näistä digipalveluista vielä sen verran, että toivottavasti niiden kehittämisessä otetaan nykyistä enemmän myös saavutettavuus huomioon, sillä digipalveluitakin voidaan kehittää joko helpommin tai vaikeammin käytettäväksi. Olen kyllä valitettavasti huomannut, että usein digipalveluita kehitettäessä saavutettavuus edelleen unohtuu, eli niitä kehitetään jotenkin insinöörien näkökulmasta käsin, ja se käyttäjän näkökulma liian usein unohtuu, ja tähän pitäisi nyt kiinnittää erityistä huomiota.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Kyllä minäkin toivon, että voisimme edelleen jatkossakin puhua maistraateista. Se on erittäin perinteinen ja tunnettu nimi, ja kansalaiset tietävät ja tunnistavat hyvin maistraatit, ja on surullista, jos jatkossa tämä arvokas nimi poistuu käytöstä.

16.47 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Suoraa jatkoa edustaja Mäkisalo-Ropposen puheenvuorolle: yhdyin kaikkiin näihin, mukaan lukien siihen, että miksi tällainen digi- ja väestöpalveluvirasto — sekä tämä oli nimeltään, vai mistä kammottavasta nimestä olikaan kysymys, ja se tietysti lyhennetään sitten jossain vaiheessa etukirjaimilla ja tulee yksi lyhenne lisää — kun meillä on klassinen maistraatti olemassa. Olen hyvin vahvasti tässä nimikysymyksessä tätä mieltä.

Mutta minun varsinainen puheenvuoroni liittyy samaan aiheeseen, mistä täällä on useampikin puheenvuoro jo käytetty, eli tähän digisyrjäytymiseen. Suomalainen yhteiskunta nyt on ikään kuin lähtenyt mittautumaan sillä, että me olemme kehityksen kärjessä näiden digipalvelujen kehittämisessä. Kaikki siirretään digitaaliseen formaattiin. Systemi on läpitunkeva koko yhteiskunnan. En voi sinänsä sitä arvostella, koska se on varmaankin tulevaisuutta jossakin muodossa joka tapauksessa, että yhä enemmän tämä verkkojen kautta toimiminen tulee osaksi meidän elämänmuotoamme. Mutta ainakin tässä siirtymävaiheessa täytyy huomioida se, että meillä on väestössä iso ryhmä, joka ei kykene näitä palveluja käyttämään. Heitä on myöskin tulevaisuudessa, silloin me puhumme mahdollisesti ihmisistä, joilla on fyysisiä ongelmia tämä tehdä, mutta tällä hetkellä meillä on ihan yksinkertaisesti ikääntymiseen liittyvä todellisuus siinä, että ihmiset elävät toisenlaisessa todellisuudessa kuin mikä tämä maailma tällä hetkellä on.

Minulla on tässä Tilastokeskuksesta aivan tuore tilasto, joka koskee yli 65-vuotiaiden väestönosaa ja sitä, missä määrin heillä on matkapuhelimia ja tietokoneita käytettävissään. Aloitetaan yli 75-vuotiaista: yli 75-vuotiaista lähes 80 prosentilla — 77 prosentilla yli 75-vuotiaista Suomen kansalaisista — ei ole tietokonetta. 88 prosentilla ei ole tablettia, eli 90 prosentilla ei ole tablettiakaan. Ja on jopa niin, että kaikista yli 75-vuotiaista 16 prosentilla ei ole edes matkapuhelinta, eli he ovat tällä tavalla syrjäytyneet tästä modernista tekniikasta aivan aidosti. 65—75 vuoden välissä olevista ihmisistä 40 prosentilla ei ole tietokonetta. Meillä on tällä hetkellä 300 000 yli 65-vuotiaista ihmistä, joilla ei ole tietokoneita eikä tietokoneen käyttöön liittyviä valmiuksia olemassa. Jos me siirrämme peruspalvelut nyt tietokonepohjaisiksi digimaailmaan, meillä on iso joukko ihmisiä, jotka pudotetaan kyydistä pois. Tämä on aitoa ikäsyrjintää, arvoisa puhemies, aitoa ikäsyrjintää. Ja tässä suhteessa meidän täytyy eduskunnassa olla erittäin tarkkoja, että tämä digihypetykset, niin kuin tätä termiä käytettiin ihan oikein, saadaan sillä tavalla pysähtymään, että kunnioitamme ihmisten kykyä olla kehityksessä mukana. Heillä on oikeus tiettyihin peruspalveluihin, ja ne täytyy

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2019 vp

kaikille ihmisille pystyä takaamaan luonnollisella tavalla, eikä voi mennä digimaailman ehdoilla, teknologian ehdoilla, vaan on mentävä ihmisten ehdoilla. Arvoisa puhemies, alleviivaan tätä.

16.50 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Myös perussuomalaiset ovat sitä mieltä, että ihmisen ehdoilla on mentävä eteenpäin näissä digiasioissa. [Kimmo Kiljunen: Liitytkää demareihin! Täällä on ilman muuta tämä henki!] — Ei tarvitse liittyä mihinkään muualle, kun me tiedämme sen ja näemme sen ja koemme tuolla kentällä. — Elikkä perussuomalaiset ovat sitä mieltä, että virastokielen ja digikielen tulee säilyä sellaisina, että me kaikki voimme niitä ymmärtää.

Arvoisa puhemies! Tämä valiokunnan lausumaesitys on hyvä: ”Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan Digi- ja väestötietoviraston laadukkaiden palvelujen saatavuuden turvaamisesta koko maassa ottaen huomioon muun muassa käyntiasioinnin tarpeet, tietoteknisen laitteiston tai käyttäjäosaamisen puutteet osalla väestöä, ikääntymisestä tai sairauksista johtuva viranomaisasioinnin vaatiman toimintakyvyn aleneminen sekä kielellisten palvelujen saatavuuden tarpeet molemmilla kansalliskielillä ja saamen kielellä.” Erityisesti ikääntyneet ovat täällä nousseet monessa puheenvuorossa esille.

On mainittu myös selkokieli, joka aina silloin tällöin nousee esille keskusteluissa. Minä takia virastokieli ei voisi olla myös selkokieltä? Miksi digikieli ei voisi olla selkokieltä? Miksi me täällä eduskunnassa emme voisi puhua selkokielellä? Noin 650 000 ihmistä, eli liki miljoona, tarvitsee Suomessa selkokieltä. Selkokieltä tarvitsee enemmän ihmisiä kuin Helsingissä on asukkaita. Tämä tieto tuli esille Ylen uutisissa. Meillä on ikääntyneitä, lukihäiriöisiä, on afaattikkoja, ADHD:stä kärsiviä ihmisiä, on autismin kirjosta kärsiviä henkilöitä, jotka tarvitsevat selkokieltä, ja erityisesti näissä digipalveluissa asiat voivat olla hyvin vaikeita.

Se, että palvelut säilyvät helposti tavoitettavina eivätkä vaadi kaikki tietokonetta tai sähköistä maailmaa, on erittäin tärkeää. Ikääntyneiden kohdalla oli hämmästyttävää kuulla näitä edustaja Kiljusen kertomia lukuja, mitkä olivat todella tärkeitä, ja siinä mielessä on erittäin hyvä, että nostitte ne esille: 300 000 ihmistä, [Kimmo Kiljunen: Aikuisia ihmisiä!] joilla ei ole tietokonetta eikä välttämättä edes tätä kännykkää, ja nämä ovat myös hankalasti käytettäviä. Kyllä meidän täytyy eduskunnassa tehdä kaikkemme sen eteen, että ikäväestön ääni kuuluu ja puhumme myös täällä selkokielellä. Muistan ensimmäisen täysistuntopuheenvuoroni täällä tällä kaudella, kun myös kerroin, että olin selkokielisessä paneelissa eduskuntavaalien alla, ensimmäisessä kautta aikain Ylellä järjestetyssä. Oli aika mielenkiintoista huomata, miten vaikeaa se selkokieli oikeasti on puhua. Siellä oli kuulijoina henkilöitä, jotka sitten näyttivät punaisella lapulla tai vihreällä lapulla, onnistuiko siinä selkokielisyydessä.

Joskus olen ajatellut, että voi kun täällä eduskunnassakin voisi selkokieltä käyttäessään käyttää 2 minuutin mittaisen puheenvuoron sen 1 minuutin sijaan, koska silloin varmasti puhuisi rauhallisesti ja hitaasti niin, että kaikki kuulijat [Kimmo Kiljunen: Aikuisia ihmisiä!] siellä ruutujen tai television ääressä ymmärtäisivät, mitä me täällä puhumme. Olenkin jättämässä tästä selkokielisyyteen liittyvästä asiasta kirjallisen kysymyksen ministerille tiedustellakseni, miten voimme edistää selkokielisyyttä niin virastokielessä kuin näissä digipalveluissa kautta Suomen.

Selkokielisyyteen liittyy muuten myös se, että puheenvuoro ei olisi liian pitkä, niin lopetan tämän puheenvuoroni siis tähän. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2019 vp

16.54 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Palaan vielä tuohon palveluiden saavuuteen paristakin näkökulmasta.

Ensinnäkin olemme aika paljon puhuneet hallintovaliokunnassa viime kaudella tästä palveluiden esteettömyydestä. Silloin, kun asiat ovat yksinkertaisia ja yleisiä ja noudattavat niin sanottua normaalipolkua, sähköinen asiointi on nopeaa, sujuvaa, käyttäjäystävällistä ja helppoa ja niin edelleen, mutta aina sen sähköisen asioinnin tueksi tarvitaan myös puhelinpalvelua, henkilökohtaista neuvontaa, mahdollisuutta asioida fyysisesti. Me emme koskaan pääse semmoiseen Suomeen — vaikka itsekin diplomi-insinööri olen ja näiden asioiden kanssa ollut tekemisissä — jossa kaikki asiointi olisi meidän Digi- ja väestötietovirastossamme pelkästään sähköistä asiointia.

Sitten tuosta viime kauden digi- ja kuntaministeri Vehviläisen esiin ottamasta asiasta, nimittäin tästä asetuksenantovaltuudesta, mikä eduskunnalla on toimipisteiden osalta: Se on iso valtuutus, ja monessa kohdassa olen nyt huomannut, että asetusta ei olekaan siellä hallituksen esityksessä, ja se on nimenomaan sellainen asia, johon meidän kaikkien kansanedustajien on valiokuntatyössä tärkeätä puuttua. Meillä on kuitenkin oikeus kysyä sieltä ministeriöstä, minkälainen asetusta on tulossa, ja siinä mielessä on sitten myöskin se vastuu, koska tiedetään, että toimipisteissä ihmisillä on erilaisia taustoja, ja kun itse tulen Oulusta, niin tiedän myöskin sen, että kauas on pitkä matka, mutta lähelle on joskus vielä pidempi matka. Elikkä kun sanotaan, että joku on jossain kaukana, niin se tuntuu mielikuvissa olevan kaukana. Olen kuullut, että esimerkiksi Helsingissä virastossa työskentelevät ihmiset pitävät Pasilaa kovin kaukaisena, jos toimipiste on Pasilassa tai jos Helsingistä pitää mennä Pasilaan tai jos Helsingistä pitää mennä Espooseen, mutta monesti oululaisille, jotka tulevat kokouksiin ja muihin Helsinkiin, se matka on ihan suhtuokoh lyhyt. Elikkä poliittisesta vallasta ja vastuusta, joka meillä täällä eduskunnassa on, siihen asetuksenantovaltuuteen liittyen: niin kuin Vehviläinen toi esiin, poliittinen vastuu on meillä.

Sitten vielä ihan loppuun lyhyesti: Helpotan edustaja Mäkisalo-Ropposen ja myöskin Kiljusen esille nostamaa huolta tästä maistraattien nimestä. Valiokunta tosiaan yksimielisesti totesi, että me kannustamme siihen, että maistraatit voivat ja että niiden tuleekin hyödyntää, ainakin osin, uuden viraston palveluissa tai asiakasviestinnässä maistraatti-nimeä ja nimenomaan tätä perinteistä tunnetta uutena [Puhemies koputtaa] instituutiona.

16.57 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Nyt on käyty hyvää keskustelua sekä tässä salissa että tuolla hallintovaliokunnassa tästä Digi- ja väestötietovirasto -asiasta, ja on ollut tosi hienoa huomata, kuinka tämmöinen asiakaslähtöisyys on ollut lähtökohta meille kaikille. Useasti, kun kehitetään toimintaa, sitten vauhdissa meinaa se asiakasnäkökulma hävitä, ja kuitenkin se tärkein syy, miksi nämä palvelut ovat olemassa, on nimenomaan asiakkaat ja se, että asiointi sujuu.

Kiitos edustaja Kiljuselle hyvästä muistutuksesta siitä, että kaikki eivät vielä ole diginatiiveja Suomessakaan ja meidän pitää huolehtia siitä, että kaikille julkiset palvelut ovat yhtä lailla saavutettavissa. Tätä muistutusta varmaan tarvitaan jatkossakin monessa eri yhteydessä.

Kun nyt tätä asiaa on tässä käsitelty ja tähän perehtyy, niin tässä hyvin huomataan se, että tässä pyritään sekä siihen, että toimintatapoja ja prosesseja voidaan kehittää ja yhdenmukaistaa, että sitten samalla siihen, että ei tingitä siitä, että palvelut ovat edelleenkin saavutettavissa ja että niiden täytyy olla esteettömästi käytettävissä ja myös tämmöinen alu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2019 vp

eellinen yhdenvertaisuus toteutuu. Se oli valiokunnassa, kuten tässä on aiemmin jo kuultu, ihan keskeinen lähtökohta, ja yksimielisesti siellä tätä nostimme esiin.

On tärkeää, että tässä nyt digitaalisuuden myötä pystytään totta kai näitä prosesseja kehittämään ja tulee tällainen valtakunnallinen toimialue, joka mahdollistaa sitten muun muassa henkilöstön paremman erikoistumisen ja sen, että henkilöstöresurssi on tehokkaammassa käytössä. Mutta se ei mitenkään poissulje sitä mahdollisuutta, että kuitenkin pidettäisiin kiinni asiointipisteistä, tästä toimipaikkaverkosta. Jää nyt nähtäväksi, kuinka hyvin se sitten tulee käytännössä toteutumaan ja nämä resurssit siihen riittävät, mutta ainakin itse toivoisin, että tämä olisi nyt esimerkki, että jatkossakin tätä työtä edelleenkin toteutettaisiin tällä samalla tavalla, kun valtion palveluita kehitetään, ja ehkä yhä enemmän pystyttäisiin miettimään myös semmoisia yhteispalvelupisteitä, joissa sitten erilaiset valtion virastojen palvelut voisivat toimia samassa pisteessä, jotta edelleenkin pystytään huomioimaan se, että hyvin usein ihmiset tarvitsevat myös sitä ihmiskontaktia, eivätkä pelkäävät sähköiset välineet ole siinä riittäviä.

Paljon tosiaan tämä nimi on herättänyt keskustelua. Sen lisäksi, että se tuntuu hyvin kömpelöltä ja kankealta ja näin, kyllähän se on myös osa esteettömyyttä. Kun miettii sitä, kuinka helposti ihmiset mieltävät, mistä virastosta mitäkin palvelua saa, niin kyllä se nimi on siltäkin osin ihan keskeinen eikä pelkästään siinä, että tämä on erittäin kömpelön kuuloinen ja kielellisesti kankea nimi. Kyllä tässä nyt sitten toiveissa on, että jatkossa kuitenkin maistraatti brändinimenä pystyisi edelleenkin säilymään. Kiitos edustaja Vehviläiselle taustoituksesta, että mikä tässä on takana, koska tosiaan valiokunnassakin paljon tästä keskusteltiin ja ihmeteltiin kovasti, että tällaiseen nimeen ollaan päädytty. Vähän siellä sitten huvittikin se, kun saatiin selvennys siitä, että tässä on ollut nimikilpailu takana, ja mietittiin, kuinka huonoja ne muut ehdotukset, jotka tässä ovat hävinneet, ovat mahtaneet olla, kun tämä on ollut sitten se paras. Mutta toki tässä on varmasti ihan paljon työtä tehty ja näin, mutta toivotaan, että maistraatti-nimi jatkossa löytyy edelleen. — Kiitos.

17.01 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Juvoselle siitä, että otitte tämän selkokielen vielä ihan erikseen esille. Selkokielihän on osa sitä esteettömyyttä ja saavutettavuutta, mutta siitä vielä toistaiseksi vähemmän puhutaan, koska esteettömyys ymmärretään liian usein edelleenkin vain pelkästään liikuntaesteettömyytenä, vaikka se on kaikkien aistien huomioimista. Selkokieli on erittäin oleellinen osa tätä kokonaisesteettömyyttä. Meillä arvioidaan olevan jopa 700 000 ihmistä, jotka hyötyisivät selkokielestä. Tähän ryhmään kuuluu hyvin monenlaisia ihmisiä, muun muassa muistisairaita, vammaisia, mutta myöskin maahanmuuttajia. Eli tämän käyttö olisi todella monelle ihmiselle hyödyksi.

Onneksi meillä on ollut pari semmoista hyvää esimerkkiorganisaatiota, jotka ovat tämän haasteen ottaneet itselleen. Esimerkiksi Kelahan pyrkii nyt tekemään ohjeistukset ja lomakkeistot selkokielelle jatkossa. Ja jos en nyt aivan väärin muista, niin esimerkiksi Satakunnan keskussairaala on myöskin päättänyt, että heidän ohjeistuksensa jatkossa ovat kaikki selkokielisiä. On varmasti myöskin niiden ohjeiden luettavuuden ja ymmärrettävyyden kannalta kaikille potilaille ja asiakkaille hyvä uutinen, että ne ovat selkokieltä.

Ja kyllä minä nyt todella toivon, että me ottaisimme laajemminkin tämän haasteen vastaan yhteiskunnan eri organisaatioissa ja tahoilla, koska se olisi sitä yhdenvertaisuutta, että se viestintä, mikä tulee mistäkin, olisi kaikkien ymmärrettävissä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2019 vp

17.03 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Minä olisin myöskin vielä palannut hetkeksi tähän nimikysymykseen, kun se kuitenkin arkikäytössä tulee niin vahvasti esille. Haluaisin ilmoittautua tässä yhteydessä tämmöiseksi kulttuurikonservatiiviksi, vaikka kuvitelenkin olevani radikaali. Meillä pitäisi pystyä arvostamaan sitä mennyttä historiaa. Me liian usein yritämme nimitysten kautta ja antamalla uuden nimen ikään kuin häivyttää sitä todellisuutta, mikä on taustalla. Siivoojista tulee laitoshuoltajia ja niin edelleen, näitä esimerkkejä meillä on vaikka kuinka paljon.

Mutta jos mietin vain ihan arkista tapahtumaa, kun niin moni menee maistraattiin vaikka vihille, niin menevätkö he jatkossa sitten vihille Digi- ja väestötietovirastoon vai menevätkö he vihille DVTV:hen vai mihin? Miksi me hankaloitamme ihmisten elämää, assosiaatioita, kulttuuriamme? Kunnioitetaan mennyttä, annetaan sille tilaa, uudistetaan yhteiskuntaa, mutta ei meidän tarvitse kaikkea muuttaa väen väkisin.

17.04 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Mäkisalo-Ropposelle hyvästä puheenvuorosta. Selkokieli on siinä mielessä myös tärkeää meille kaikille, että siinä vaiheessa, kun se oma kovalevy tuolla aivoissa alkaa olla täynnä tavaraa ja tekstiä ja esityksiä, niin on aina helpompi ymmärtää, kun asia puhutaan selkokielellä. Sen takia on tärkeää, että myös täällä eduskunnassa käyttäisimme aina silloin tällöin sitä selkokieltä.

Haluaisin nostaa esille vielä tämän digisyrjäytymisen liittyen ikääntyneisiin ja erityisesti liittyen pankkipalveluihin. Pankkipalveluissahan joutuu tänään käyttämään sitä tietokonetta ja maksamaan pankkitunnuksilla niitä laskujaan, mutta kaikilla ikääntyneillä ei ole sitä mahdollisuutta, ja silloin pankki hoitaa näitä asioita. Totta kai se laskun maksu maksaa, on se sitten maksupalvelu tai tekee sen sitten siellä automaattilla, jos jossakin pankissa vielä sellainen on. Olisi erittäin tärkeää, että pankkipalveluissa ikäihmiset tulisi kohdattua hyvin ja että pankit ohjaisivat, neuvoisivat ikääntyneitä pankkipalveluissa ja kehitettäisiin vaikkapa joku sellainen pohja tai malli, jonka kautta voisi opetella sitä laskujen maksamista. Toisaalta sitten, jos ei ole sitä tietokonetta, sekään ei onnistu.

Tämä koskee erityisesti ikääntyneitä, jotka vaikkapa joutuvat hoitoon, sairaalahoitoon, eivätkä pysty maksamaan sitä laskuaan. Siinä tapauksessa voi joutua vaikka ulosottoon elikkä tulee maksuongelmia, koska ei pysty laskuja hoitamaan, ja ehkä kukaan ei ole sitä edes viemässä eteenpäin siellä.

Tärkeitä asioita. Täällä on puhuttu paljon ja syvästi tästä esityksestä. Nämä olivat ne kommentit, mitä itselläni oli nyt tähän asiaan — huomioidaan ikääntyneet tulevaisuudessa tässä digitaalisuuden sähköisessä verkossa ja maailmassa ja muistetaan pitää heidän asioitaan myös huolta.

17.06 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman, arvoisa herra puhemies! Digi- ja väestötietoviraston toimialue kattaa myös Ahvenanmaan maakunnan, jossa maistraateille säädettyjä tehtäviä — kuten holhousviranomaisen tehtävät, avioliittoon vihkimiset ja julkisen notaarin tehtävät — hoitaa rekisterihallintolain 3 § 2 momentin mukaan Ahvenanmaan valtionvirasto. Ahvenanmaan valtionviraston rooli ja toimivalta säilyvät muutoksen yhteydessä ennallaan. Ahvenanmaan valtionviraston toimivallasta tulee kuitenkin säätää erityislainsäädännössä, koska mainittu rekisterihallintolaki kumoutuu Digi- ja väestötietovirastosta annetun lain tullessa voimaan. Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto toimivat jatkossa väestötietojärjestelmän, holhousasioiden rekisterin, vihkimisoikeusre-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2019 vp

kisterin, avioehtoasioiden rekisterin, avioliittoasioiden rekisterin ja lahjoitusasioiden rekisterin EU:n tietosuojasetuksen 26 artiklassa tarkoitettuina yhteisrekisterinpitäjinä.

Valiokunta pitää valittua ratkaisua perusteltuna ja toteaa, että yhteisrekisterinpitäjän tehtävät, vastuut ja velvoitteet on ehdotetuissa säännöksissä kuvattu asianmukaisesti.

Ärade herr talman! Den nya Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas ansvarsområde täcker också in landskapet Åland där statens ämbetsverk på Åland sköter magistraternas lagstadgade uppgifter, bland annat att vara förmyndarmyndighet, förrätta vigslar och att sköta uppdraget som notarius publicus. Statens ämbetsverk på Åland kommer att ha oförändrad roll och behörighet. Förvaltningsutskottet har också hört ämbetsverket i sakkunnighörandena, och ämbetsverket har inte haft några invändningar mot lagförslaget.

Ärade talman! Förvaltningsutskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande som bland annat poängterar den språkliga servicen i den nya myndigheten. Förslaget till uttalande är följande: ”Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata kan tillhandahålla tjänster av hög kvalitet i hela landet med hänsyn till bland annat behoven av personliga besök på myndigheten, bristande tillgång till it-utrustning och brister i it-kunskaperna hos en del av befolkningen, nedsatt funktionsförmåga till följd av hög ålder eller sjukdom, vilket försvårar kontakterna med myndigheten, och tillgången till språktjänster på båda nationalspråken och på samiska samt anknytande behov.” Det här är ett mycket viktigt uttalande, för gällande den språkliga servicen är det helt avgörande att den fungerar även då statliga myndigheters tjänster digitaliseras.

I innehållsproduktionen av sådana tjänster märks tyvärr redan i dag att svenskan inte riktigt hänger med. Ett konkret exempel som också berör förvaltningsutskottets område är Migrationsverkets hemsida. Det finns en chatbot man kan ställa frågor till. Om man frågar den om man kan ställa frågor på svenska får man svaret: "At the moment I only speak Finnish and English." Genast efteråt svarar chatbotten bestämt: "Men jag ska lära mig svenska." Det här duger inte, och det här och liknande fall visar att det finns en risk att svenskspråkig service blir sämre digitalt än via traditionella kanaler, vilket skulle vara fullständigt oacceptabelt. Tvärtom borde digitaliseringen ge möjlighet att stärka den svenskspråkiga servicen, vilket skulle vara enkelt bara myndigheter kommer ihåg det från början då nya tjänster utvecklas. Det måste man göra.

Då staten digitaliseras måste den göra det också på svenska, vilket inte bara gäller för kunder utan också för svenskspråkiga anställda i myndigheterna, inte minst på Åland. Regeringsprogrammet slår fast att svenskan ska tillgodoseas då stora digitaliseringsprojekt görs, och i det hänseendet upplever jag också att språklagen borde moderniseras. Förslaget till uttalande i det här betänkandet är i det här hänseendet mycket viktigt.

17.11 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän nimikysymykseen. Kuten itse sanoin tuossa noin, niin minä ymmärrän sen, että tätä maistraatti-nimikettä tulisi pystyä myös jatkossa käyttämään kertomassa siitä, mistä niitä palveluita näiltä osin saa. Tämä tausta todellakin liittyy siihen, että meillä on tällä hetkellä Väestörekisterikeskus, joka tunnetaan lyhenteenä VRK, ja sitten meillä on maistraatit, ja tässä yhteydessä, kun tämä laki hyväksyttiin helmikuussa 2019, me kokosimme valtion digitalisaation toiminnalliset kehittämistehtävät yhteen, koska ne olivat hyvin hajanaisesti eri puolilla. Tiedetään, että esimerkiksi sellainen tehtävä kuin sähköinen tunnistautuminen on monimutkainen asia, sitä on nytkin tässä vähän muuteltu eri tavalla, ja ehkä tulevaisuudessa ne pankkitun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2019 vp

nuslistat, mitä me nyt käytämme, poistuvat kokonaan meidän käsistämme ja me tarvitsemme mahdollisesti jopa valtiollisen tunnistautumISRatkaisun. Eli siellä niin sanotussa uudessa virastossa tehdään myös tällaisia asioita. Siksi sen nimike ei voi olla maistraatti. Ei voida laittaa maistraattia nimeksi ja sen alle Väestörekisterikeskuksen tehtäviä.

Väestörekisterikeskus on Trafin ohella yksi Suomen suurimpia rekistereitä kaiken kaikkiaan. Minä tässä vähän maalailin, että jos me olisimme vain laittaneet nämä kaikki nimekkeet yhteen, niin meillä olisi todennäköisesti Väestörekisterikeskus, maistraatti ja digivirasto, ja en tiedä, olisiko sekään sitten ihan hyvä. On todella hankala löytää hyvää nimeä silloin, kun laitetaan tämmöisiä tärkeitä, isoja toimintoja yhteen, mutta kuten sanoin, minulla ei ole kyllä mitään sitä vastaan, jos tätä maistraatti-nimeä käytetään niissä, missä on maistraatin palvelupiste, niin että se näkyy siinä esillä ja otetaan sinne mukaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen. [Kimmo Kiljunen: Arvoisa puhemies!] — Edustaja Kiljunen, odottakaa. [Kimmo Kiljunen: Ei ollutkaan Kiljunen vaan Kinnunen!] Teillä on viimeinen puheenvuoro.

17.12 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Nimen tulee olla selkeä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kinnunen ja Kiljunen, ne ovat selkeitä.

Siksi kannatankin tämän maistraatti-nimen käyttöä.

Kiitos edustajille Juvonen ja Mäkisalo-Ropponen tästä selkokieliastian käsittelystä. Itse pidin ensimmäisen puheenvuoroni selkokielestä selkokielellä täällä muutama viikko sitten. Se jännitti niin paljon, että sanoin, että 150 000 tarvitsee selkokieltä, ja täälläkin on puhuttu erisuuruuksista summista riippuen lähteestä. Selkokeskuksen mukaan heitä olisi jopa 750 000, joka tapauksessa paljon, ja siksi selkokielestä tulisi tehdä kansalaistaito ja myöskin selkeä sanoittaminen tulee ottaa käyttöön niin lakien säätämisessä, valmistelussa kuin niiden toteuttamisessa, myöskin tämän tärkeän lain kohdalla.

17.14 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Uudemman kerran.

Kiitokset edustaja Vehviläiselle tästä selventävästä puheenvuorosta. Se auttaa niitä, jotka eivät ole tätä prosessia olleet tarkemmin seuraamassa, ymmärtämään, mitä haetaan. Toisaalta on kai niinkin päin — jos tuohon asiaan vielä kiinnittäisi huomiota — että on olemassa joku käsite, jonka alla sitten on erilaisia toimintoja. Jos on ”Senaatti-kiinteistöt”, ei se nimi suoraan kerro, mitä Senaatti-kiinteistöt tekee. Jos meillä on nimi ”maistraatti”, niin tulevaisuudessa me vain ymmärrämme, että sinne kuuluvat myöskin väestörekisteriasiat ja mahdollisesti digipalveluasiat. Sen toimiala ikään kuin laajenee, mutta kyllä minä tunnistan tuon tarpeen, mikä tässä tuotiin esille, että silloin täytyy ehkä miettiä, olisiko sille joku muu nimi sitten: ”maistraatti ja digivirasto” tai jotain vastaavaa. En rupea niitä keksimään tässä, kun niitä nimiä on tässä haettu. Jollain tavalla haluaisi kunnioittaa sitä maistraattinimitystä, se on jo niin vanha, ja siitä on niin selkeä kuva.

Sen sijaan minä halusin käyttää puheenvuoron — edustaja Juvonen lähti jo pois — kun hän otti esille tämän digitaalisten pankkipalvelujen luonteen, ja kun äsken siteerasin Tilastokeskuksen tilastoja, niin luen tämänkin tilaston, joka koskee ikäihmiset verkkopankissa-tilannetta. On hyödyllistä meidän kaikkien saada nämä viimeiset, vuoden 2018 luvut. Eli tässähän on kyse ihan selkeästi siitä, että mitä vanhemmasta ihmisestä on kysymys, sen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2019 vp

heikommin hän on tällaisten digipalvelujen piirissä. Se jakaantuu kahteen osaan, eli on 65—75 vuoden ikäiset ihmiset — minä kuulun siihen ikäryhmään — ja näistä verkkopankkipalveluja käyttää 66 prosenttia, eli kolmasosa 65—75 vuoden ikäisistä ihmisistä ei käytä verkkopankkipalveluita, ja kun otetaan tarkasteluun lomakkeet, joita täytetään verkkopankissa, niin lomakkeita täyttää 65—75-vuotiaista 30 prosenttia, eli 70 prosenttia ei täytä lomakkeita sitä kautta. Ja kun mennään vanhempiin ikäluokkiin, 75-vuotiaisiin ja siitä ylös, niin vain 30 prosenttia yli 75-vuotiaista käyttää verkkopankkipalveluja, 70 prosenttia ei käytä. He eivät käytä niitä, jolloin juuri he ovat jonottamassa siellä pankkien palvelutiskien ulkopuolella ja maksavat kovia laskuja siitä, että he käyttävät sitä vanhaa tyyliä. Ja lomakkeiden täytöstä luvut ovat vielä karmeammat: vain 10 prosenttia yli 75-vuotiaista täyttää lomakkeita verkkojen kautta, eli 90 prosenttia ei täytä. Nämä ovat lukuja, jotka tulevat Tilastokeskuksesta nyt meille tähän nähtäväksi. Me näemme, että tämä on aito, iso ongelma nyt merkittävälle osalle suomalaisia ihmisiä, ja kyllä meidän täytyy tähän osata kiinnittää oikein huomiota.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 10/2019 vp sisältyvien 1.-79. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 80. ja 81. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.